

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΒΟΥΡΟΥΤΖΙΔΗΣ

Ιστορικός

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ Β΄ ΚΑΙ Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΣΕΡΡΩΝ

Η Σταυροπηγιακή και Πατριαρχική Μονή του Τιμίου Προδρόμου υπήρξε κατοικητήριο ανδρών «*αρετήν μετιόντων*» και τόπος αναπαύσεως σπουδαίων ηγουμένων της ορθοδοξίας¹. Πρώτος απ' αυτούς, το άγιο σκήνωμα του οποίου καθαγιαίνει το ιερό καθίδρυμα, είναι ο «*τελευταίος μέγας διδάσκαλος και συγγραφέυς της ενδόξου εποχής της καταλυθείσης Ελληνικής ανατολικής αυτοκρατορίας και ο πρώτος μέγας προφήτης, παιδαγωγός και εθνάρχης του νεότερου Ελληνισμού*»² ο πρώτος, μετά την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης Γεννάδιος Σχολάριος (Ανοιξη 1455-Ανοιξη 1456), που ήρθε στο μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου στις αρχές του 1457 και πέθανε σε αυτό μετά το 1472³.

Μετά από τριακόσια περίπου χρόνια, τον Ιανουάριο του 1764⁴, η περί τον Πατριάρχη Σαμουήλ τον Α΄ Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου

¹ Το 1986 το «...αμεταποίητον <του τυπικού της Ιεράς Μονής του Τιμίου Προδρόμου>...άχρι της του παντός αιώνος συντελείας...», όπως όριζε ο δομήτωρ Μητροπολίτης Ζιχνών Ιωακείμ, με το πρόσχημα της προλήψεως των χειροτέρων από τη φθορά του χρόνου παραβλέπεται.

² Θ. Ζήσης, *Γεννάδιος Β΄ Σχολάριος*, Θεσσαλονίκη 1980, σ. 7.

³ Ο πρώτος μετά την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως Οικουμενικός Πατριάρχης Γεννάδιος Β΄ Κουρτέσης ο Σχολάριος, ήρθε στην πόλη των Σερρών στις αρχές του 1457. Εφησύχαζε στην Ιερά Μονή του Τιμίου Προδρόμου, απ' όπου και κλήθηκε δύο φορές στην έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου: α) Θέρος του 1462 έως και το Θέρος 1463 και β) Αύγουστος του 1464 έως και το Δεκέμβριο του 1464.

Ο Ιταλός Φραντζέσκο Φιλέφο από το Τολεντίνο, γαμβρός του προσήλυτου της Ρώμης Ιωάννη Χρυσολωρά και φίλος του Γεννάδιου Σχολάριου, σε μία του ωδή που απευθύνεται «*Γενναδίω Γεωργίω τω Σχολαρίω, τω και μητροπολίτη Φαιρών*», αποκαλεί τον πρώην Οικουμενικό Πατριάρχη Μητροπολίτη Σερρών. Ο πολύς Φραντζέσκο Φιλέφο, που γνώριζε πράγματα και καταστάσεις και, προφανώς, παρακολουθούσε την τύχη του εκλεκτού του φίλου, αποκλείεται να έκανε λάθος στην προσφώνηση. Ο Γεννάδιος, βέβαια, δεν εκλέχθηκε Μητροπολίτης Σερρών όμως, κατά πάσα βεβαιότητα, μετά την αποχώρησή του από την έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου, επιτροπικός του δόθηκε η Μητρόπολη Σερρών προς ζωάρκειά του και πνευματική ποιίμανση του χριστεπώνυμου πληρώματός της. Έτσι, λοιπόν, ο Γεννάδιος Β΄ Σχολάριος, επιτροπικός ανέλαβε τη διοίκηση της εκκλησίας των Σερρών από το 1457 έως, πιθανότατα, το 1465. Βλ. Χ. Βουρουτζίδης, «Προσθήκες και αλλαγές στον Επισκοπικό κατάλογο των Σερρών ως το ΙΕ΄ αιώνα», *Σερραϊκά Χρονικά*, Αθήνα 2004, σ. 99.

⁴ Μητροπ. Σαρδέων Γερμανός, «Συμβολή εις τους Πατριαρχικούς καταλόγους Κωνσταντινουπόλεως από της αλώσεως και εξής», *Ορθοδοξία* 7 (1936), σ. 242.

αποφασίζει, το Μοναστήρι του Τίμιου Προδρόμου Σερρών να «φιλοξενήσει» έναν άλλο διάπυρο ζηλωτή των ορθοδόξων δογμάτων και επιμελέστατο κηδεμόνα των εκκλησιών του Θεού, τον πρώην Οικουμενικό Πατριάρχη Σεραφείμ Β΄ (26 Ιουλίου 1757 - 26 Μαρτίου 1761)⁵.

Ο Σεραφείμ ο Β΄, ο επονομαζόμενος και Χαονεύς⁶, ποίμανε τη Μητρόπολη Φιλιππουπόλεως από τις 8 Οκτωβρίου 1746 έως και τις 26 Ιουλίου 1757⁷ οπότε και προβιβάστηκε στον Οικουμενικό Θρόνο του ιερού Στάχχους⁸. Καταγόταν από την Ήπειρο και υπήρξε διάκονος περί το 1731-1732, του Μητροπολίτου Δρύστρας Κωνσταντίου. Ο Σεραφείμ περιγράφεται ως «ευσεβής εξ ευσεβών ευπατρίδης, φιλογενής⁹, φιλότιμος, τολμηρός, γενναίος, νοήμων, ευμαθής μάλλον ή πολυμαθής, ορμητικός ος εδόκει συμφέρειν, δυσπαλλάκτος ων είχετο... ηγάπα δε ο Παναγιότατος Σεραφείμ και τους σοφούς και πεπαιδευμένους και τούτοις έχαιρεν ομιλών και τιμάν εφιλοτιμείτο... και ει μη φίλαρχος και φιλοχρήματος ην... παντός επαίνου ην άξιος»¹⁰.

⁵ Η εκλογή του Φιλιππουπόλεως Σεραφείμ στον Οικουμενικό Θρόνο έγινε στο ναό του Τιμίμου Προδρόμου στο Σιναϊτικό μετόχι, στις 22 Ιουλίου του 1757. Στις 25 Ιουλίου ενδύθηκε τη χλαμύδα μπροστά στο Μεγάλο Βεζίρη και αναγνωρίστηκε πολιτικά η εκλογή του ενώ, στις 26 Ιουλίου, ημέρα Σάββατο, έγινε η ενθρόνισή του. Βλ. Μητροπ. Σαρδέων Γερμανός, ό.π., υποσημ. 4, *Ορθοδοξία*, τεύχ. 6, σ. 204. Πρβλ., Αθ. Υψηλάντης, *Τα μετά την άλωση*, Κωνσταντινούπολη 1870, σ. 376, όπου αναφέρεται η 30ή Ιουνίου ως ημέρα μεταθέσεως του Σεραφείμ από τη Μητρόπολη Φιλιππουπόλεως στον Οικουμενικό Θρόνο.

⁶ Χάονες, λαός που ζούσε στην περιοχή του μαντείου των Δελφών και έδωσε το όνομά του στην ευρύτερη περιοχή, που σήμερα ονομάζουμε Ήπειρο. Χαονεύς αποκαλείται ο Πατριάρχης Σεραφείμ σε επιγραφή, με Ομηρική διάλεκτο, που βρίσκεται στη σκίτη του Αγίου Ανδρέα στο Άγιο Όρος. Βλ. Γ. Σμυρνάκης, *Άγιο Όρος*, Αθήνα 1903, σ. 453. Βλ. Μ. Γεδεών, *Πατριαρχικοί Πίνακες*, Αθήνα 1996, σ. 547.

⁷ Β. Μυστακίδης, «Επισκοπικοί κατάλογοι», *Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών* 12 (1936), σ. 184. Ο Μιλτιάδης Σταμούλης στην εργασία του «*Συμβολή εις την ιστορίαν των εκκλησιών της Θράκης*», *Θρακικά* 14 (1940), σ. 184, δεν είναι σαφής ως προς τη χρονολογία ποιμάνσεως της Μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως από τον Σεραφείμ, δίνοντας δύο χρονολογίες 1746-1757 ή 1747-1757.

⁸ Ο ιερός Στάχχος ήταν ένας από τους εβδομήντα μαθητές του Κυρίου και έγινε από τον άγιο Ανδρέα ο πρώτος επίσκοπος Βυζαντίου από το 38 έως και το 54. Διάδοχος του Στάχχους αποκαλείται ο Πατριάρχης Σεραφείμ σε επίγραμμα που βρίσκεται στην είσοδο του παλαιού ναού του Αγίου Αντωνίου στη σκίτη του Αγίου Ανδρέα (Σεράγι) στον Αθω. Βλ. Μ. Γεδεών, ό.π., σ. 547, υποσημ. 7.

⁹ Το 1760 ο Πατριάρχης Σεραφείμ, με έσοδα από χορηγίες και εράνους, κατασκεύασε λαμπρή οικοδομή στην οποία εγκατέστησε τη Θεολογική και Φιλοσοφική Σχολή της Κωνσταντινουπόλεως, με σχολάρχη τον Ευγένιο Βούλγαρη. Η Σχολή, μετά την αποχώρηση από τον Οικουμενικό Θρόνο του Σεραφείμ Β΄ και την παραίτηση του Ευγένιου Βούλγαρη, έκλεισε τον Απρίλιο του 1761. Βλ. Κ. Σάθας, «Σέργιου Μακραίου, Εκκλησιαστική Ιστορία», *Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη*, τόμ. 3, Αθήνα 1972, σ. 229. Βλ. Ε. Βουλιαμάς, «Επιστολιμαία Σημειώσεις», *Εκκλησιαστική Αλήθεια* 3 (1881-1882), σ. 206. Αυτή τη χρονιά, ο Πατριάρχης Σεραφείμ δίνει άδεια στον άγιο Κοσμά τον Αιτωλό να αρχίσει τις αποστολικές του περιοδείες. Βλ. Μ. Γεδεών, ό.π., υποσημ. 6, σ. 547.

¹⁰ Κ. Σάθας, ό.π., σ. 229 και 233.

Ο σπουδαίος αυτός πρωθιεράρχης των ορθοδόξων χριστιανών, που έλαβε κατά την ενθρόνισή του την παράδοση προσταγή του Τούρκου επιτρόπου¹¹ να προσέξει και να ενώσει την ορθοδοξία ειρηνεύοντάς την, στις 25 Μαρτίου του 1761 από μια ιδιότυπη συμμαχία εκκλησιαστικών προσωπικοτήτων του πατριαρχείου και κοσμικών παραγόντων της ομογένειας, στην οποία πρωταγωνιστικό ρόλο για λόγους ικανοποίησης προσωπικών επιδιώξεων έπαιξε ο Μητροπολίτης Σερρών Ιωαννίκιος¹², απομακρύνθηκε από τον Οικουμενικό Θρόνο¹³ με πρόσχημα τη φιλαρχία και φιλοχρηματία του.

Ο διάδοχος του Σεραφείμ¹⁴ στον Πατριαρχικό Θρόνο, ο Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Ιωαννίκιος Γ΄ ο Καρατζάς (26 Μαρτίου 1761 - 21 Μαΐου 1763)¹⁵

¹¹ Ο.π., σ. 412. Ο Τούρκος επίτροπος είπε στον Πατριάρχη: **ορθοδοξίαν γκιοζέτιν**. Γκιοζίτ, λέξη Περσική που σημαίνει βοήθεια, θεραπεία. Βλ. Ι. Χλώρος, *Λεξικό Τούρκο-Ελληνικό*, τόμ. 2, Κωνσταντινούπολη 1899.

¹² Τον Μάρτιο του 1759 η Σύνοδος του Πατριαρχείου αποφασίζει ο Σερρών Ιωαννίκιος να μετατεθεί στη χηρεύουσα Μητρόπολη Νικομηδείας. Η απόφαση αυτή, με παρέμβαση ισχυρών εκκλησιαστικών και πολιτικών παραγόντων δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Μετά την αποτυχία αυτή, ο Σερρών Ιωαννίκιος, με όχι σύννομα μέσα, επιχείρησε το 1760 να προαχθεί στην τότε χηρεύουσα Μητρόπολη Ηράκλειας. Την αποτυχία και των νέων του σχεδίων χρέωσε στον Πατριάρχη Σεραφείμ τον οποίο, σε συνεργασία με τους Μητροπολίτες Καισαρείας Παΐσιο, Δρύστρας Βαρθολομαίο και Δέρκων Σαμουήλ, με έργα αλλόκοτα και πράξεις αντιχριστιανικές εκθρόνισαν το 1761, για προσωπικό τους εκκλησιαστικό και πολιτικό όφελος. Βλ. Αθ. Υψηλάντης, *όπ.π.*, υποσημ. 5, σ. 388. Εναντίον του Πατριάρχου Σεραφείμ εκδηλώθηκαν ακόμα δύο κινήματα απομακρύνσεώς του από τον Οικουμενικό Θρόνο. Οργανώθηκε από το Μητροπολίτη Ηρακλείας Γεράσιμο και το Δραγουμάνο του στόλου Νικόλαο Μαυρογένη, προσπάθεια αντικαταστάσεώς του το 1759, χωρίς επιτυχία. Τον Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς, με αφορμή την εκλογή Μητροπολίτου στη χηρεύουσα Μητρόπολη Γάνου και Χώρας, εκδηλώθηκε, και πάλι χωρίς επιτυχία, ανταρσία εναντίον του Πατριάρχου Σεραφείμ από τους άρχοντες: Σπαθάρη Ιάκωβο Ρίζο, καπικεχαγιά του ηγεμόνα της Βλαχίας Σκαρλάτου, Ποστέλνικο Κωνσταντίνο και Γρηγόριο Γκίκα, Δραγουμάνο της Υψηλής Πύλης, διότι δεν προκρίθηκε των υποψηφίων ο προτεινόμενος από αυτούς ηγούμενος του Μοναστηριού των Τριών Ιεραρχών Μισαήλ. Βλ. Αθ. Υψηλάντης, *όπ.π.*, σ. 379, 381.

¹³ Ο ευσεβής ιεράρχης έχαιρε της εκτιμήσεως και της αγάπης του πληρώματος της εκκλησίας και δια την επί των ημερών του Σουλτάνου Μουσταφά του Γ΄ επισκευή των εκκλησιών της βασιλεύουσας και δια την αποκατάσταση των κακοδοξιών περί του Αγίου Βαπτίσματος, που ταλάνιζαν το ορθόδοξο εκκλησίασμα. Ο έπαινος και ο θαυμασμός του λαού ενίσχυσε το κύρος του Πατριάρχη Σεραφείμ που παραγκώνισε από τη διαχείριση των πραγμάτων του Πατριαρχείου τους Βαρύτιμους Γέροντες. Το 1758 οι Βαρύτιμοι Γέροντες προσπάθησαν, σε συνεργασία με το διερμηνέα του Οθωμανικού στόλου Νικόλαο Μαυρογένη, να αποκαταστήσουν το γόητρό τους και να ανακτήσουν την επίδρασή τους στη διαμόρφωση των πραγμάτων του πατριαρχείου, με την παράνομη αντικατάσταση του Σεραφείμ Β΄ από το Μητροπολίτη Λάρισας Μελέτιο, τον ύστερα Οικουμενικό Πατριάρχη (1768-1769). Αυτό που δεν πέτυχαν οι Μητροπολίτες, Γεράσιμος Ηρακλείας και ο από Σερρών Γαβριήλ Νικομηδείας, που το 1758 ήταν Βαρύτιμοι Γέροντες του πατριαρχείου, το κατόρθωσαν το 1761 αξιοποιώντας τις επιπτώσεις της φιλαργυρίας και της φιλαρχικής διάθεσης του πατριάρχου Σεραφείμ. Βλ. Κ. Σάθας, *όπ.π.*, υποσημ. 9, σ. 228.

¹⁴ Μητρ. Σαρδέων Γερμανός, *όπ.π.*, *Ορθοδοξία*, τεύχ. 5, σ. 206.

¹⁵ Ο Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Ιωαννίκιος μνησικακούσε εναντίον του Πατριάρχου Σεραφείμ,

όρισε το Άγιο Όρος ως τόπο εφησυχάσεως του πρώην πατριάρχου. Η απόφαση αυτή εκτελέστηκε αμέσως και ο Σεραφεΐμ Β΄, αφού διέσχισε με κάθε επισημότητα τους κεντρικούς δρόμους της Βασιλεύουσας ταξίδεψε, περνώντας από τη γη της Θράκης και της Μακεδονίας, για το αγιώνυμο Όρος. Εκεί, κατ' αρχάς, κατέλυσε στο Μοναστήρι του Παντοκράτορα¹⁶, ενώ στη συνέχεια αναπαύθηκε στην Ιερά Μονή Βατοπεδίου¹⁷.

Τον Απρίλιο του 1761¹⁸ και ενώ ο Πατριάρχης Σεραφεΐμ εφησύχαζε στο Μοναστήρι του Βατοπεδίου, η ενδημούσα Σύνοδος του Πατριαρχείου «... αυτόν μεν καθαιρέσει παντελεί <καθυπέβαλε> δια τα τωσαύτα και τηλικαύτα αυτού κανονικά εγκλήματα...», ενώ, ο Πατριάρχης Ιωαννίκιος Γ΄ διατάσσει το ηγουμενοσυμβούλιο του μοναστηριού να εισπράξει από τον πρώην ηγούμενο της ορθοδοξίας¹⁹ τις οφειλές προς το «Κοινό» ακόμη και με τη βία²⁰. Η οργή και το μένος του Πατριάρχου Ιωαννίκιου εναντίον του Σεραφεΐμ, την αρχή τους είχαν σε έργα αλλόκοτα και άξια ψόγου που ο Ιωαννίκιος έπραξε ως Μητροπολίτης Χαλκηδόνος, έργα τα οποία η Εκκλησία στηλίτευσε. Ο εξόριστος ιεράρχης πληροφορήθηκε έγκαιρα το περιεχόμενο του πατριαρχικού γράμματος και κατέφυγε, βοηθούμενος από αγιορείτες μοναχούς, στην Κωνσταντινούπολη. Στη Βασιλεύουσα, από ανθρώπους που κάποτε ευεργέτησε, κρύφτηκε στη συνοικία του Σταυροδρομίου²¹.

Το χρονικό διάστημα που, ως κοινός παράνομος, έμεινε στη σκιά της καθημερινότητας, ο Σεραφεΐμ αξιοποίησε προς όφελος της υποθέσεώς του

γιατί το 1758 ο Πατριάρχης τον υποχρέωσε να πληρώσει ό,τι χρωστούσε στους δανειστές του.

¹⁶ Σε σημείωμα του Κύριλλου Λαυριώτη, που δημοσιεύεται στην *Εκκλησιαστική Αλήθεια* του 1903, σ. 524, σώζεται η πληροφορία πως: «Σεραφεΐμ... η σύνοδος κατήγαγε, και εξώρισε τότε εις μονήν Παντοκράτορος εις το Άγιον Όρος».

¹⁷ Α. Υψηλάντης, όπ.π., υποσημ. 5, σ. 388. Βλ. Μητρ. Σαρδέων Γερμανός, όπ.π., *Ορθοδοξία*, τεύχ. 6, σ. 206.

¹⁸ Ο Α. Λαυριώτης, στην *Εκκλησιαστική Αλήθεια*, 1903, σ. 523-524, δημοσίευσε επιστολή του πατριάρχου Ιωαννίκιου προς τους ηγουμένους των μονών του Αγίου Όρους και τους εκεί ενασκούμενους πατέρες στην οποία ο Πατριάρχης Σεραφεΐμ αποκαλείται ΚακοΣεραφεΐμ, που παρ' αξίαν πατριάρχευσε. Η ανάγνωση της ημερομηνίας της επιστολής αυζα' (1771) από τον Α. Λαυριώτη είναι προφανώς λάθος, διότι ο Ιωαννίκιος Γ΄ ο Καρατζάς ήταν Πατριάρχης από το 1761 έως και το 1763. Η σωστή ανάγνωση είναι αυζα' (1761).

¹⁹ Οι διαχειριστές των εσόδων και εξόδων του πατριαρχείου ευφώνως αποκαλούνταν επίτροποι του κοινού. Ενδιαφέροντα στοιχεία παραδίδει ο Μ. Γεδεών στο έργο του, *Μνεία των προ Εμού*, Αθήνα 1934, σ. 191.

²⁰ Γράφει ο Αθανάσιος Υψηλάντης : «Πάθει ουν φερόμενος ο Ιωαννίκιος έστειλεν ανθρώπους εις το Όρος, εν οίς και τον Νικόδημον αρχιμανδρίτην, με ορισμόν βασιλικόν, προστάτων τε και γράφων τοίς εκείσε πατράσι του Βατοπεδίου να τον βάλουν <τον πρώην πατριάρχη Σεραφεΐμ> κάτω εις τον πύργον και ολόγυμνον να τον εξαπλώνουν εις τα χόματα και να τον βρέχουν με νερά έως ου να πληρώση τα άσπρα. Τρόπον γλυκύτερον αν εμεταχειρίζοντο ήθελε τα πληρώσει, καθώς και έγινεν ύστερον επί Σαμουήλ...». Βλ., όπ.π., υποσημ. 5, σ. 392.

²¹ Όπ.π., σ. 392.

ενημερώνοντας με επιστολές τους επισημότερους των Ελλήνων της Κωνσταντινουπόλεως. Ζητώντας την υποστήριξή τους, έντεχνα τους θύμιζε τα όσα αυτός έκανε στο μικρό χρονικό διάστημα της πατριαρχίας του υπέρ των συμφερόντων της ομογένειας²². Έτσι, μετά την παραίτηση από τον Οικουμενικό Θρόνο του Ιωαννίκιου Καρατζά (21 Μαΐου 1763), παρουσιάζεται στον νέο Πατριάρχη Σαμουήλ Α΄ τον επονομαζόμενο Χανδζερή (α΄ 24 Μαΐου 1763 - 5 Νοεμβρίου 1768) και στην Ιερά Σύνοδο του Πατριαρχείου και «*απολογηθείς εις τα ψεύδη του προθεωρηθέντος λογαριασμού και αποδείξας αυτά συκοφαντίας...πληρώνει εις το κοινόν...και λαβών εξοφλητικόν απήλθε εις το αγιώνυμον όρος...*» εξασφαλίζοντας την άδεια της Ιεράς Συνόδου, να επισκέπτεται κατά το Θέρος τη Μονή του Τιμίου Προδρόμου Σερρών²³.

Τα χρόνια αυτά στο Μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου Σερρών ηγούμενος είναι ο Ιερομόναχος Αθανάσιος (1762-1764) που αγωνίζεται, συνεχίζοντας την προσπάθεια των προκατόχων του, να στηρίζει τη λειτουργία του ιερού ιδρύματος το οποίο, μετά την ερήμωσή του για τρία χρόνια (1729-1731) εξ αιτίας λυπηρών περιστάσεων, αντιμετώπιζε σοβαρές οικονομικές δυσκολίες. Ήδη, από τους ενασκούμενους σε αυτό πατέρες είχε εγκαταλειφθεί ως δαπανηρή η κοινοβιακή ζωή και είχε εισαχθεί από το 1750²⁴, για λόγους οικονομίας, το ιδίόρρυθμο σύστημα διοικήσεως.

Παρά τα σοβαρά οικονομικά προβλήματα, το Μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου, αργά αλλά σταθερά βρίσκει το αρχαίο του κλέος καθώς είναι τόπος καταφυγής των ορθοδόξων της περιοχής και πόλος έλξεως των εύπορων Σερραίων, που επιλέγουν για τα θερινά μεταστάσημά τους τον εύχαρι τόπο που το περιβάλλει. Με τη συνδρομή των χριστιανών και για ψυχική τους ωφέλεια,

²² Ο Πατριάρχης Σεραφείμ στο χρόνο της πατριαρχίας του, πέρα από τα καθαρώς δογματικά θέματα που έλυσε όπως π.χ. το θέμα της βαπτίσεως, επί των ημερών του Σουλτάνου Μουσταφά του Β΄, αξιοποίησε τις κοινωνικές και πολιτικές συγκυρίες της εποχής και α) επισκεύασε ή ακόμη και επέκτεινε το 1758 τις εκκλησίες των ορθοδόξων στην βασιλεύουσα και την περιοχή της β) ίδρυσε το 1760 Θεολογική και Φιλοσοφική Σχολή με σχολάρχη τον Ευγένιο Βούλγαρη και καθηγητές το Νικόλαο Κριτία στη Ρητορική, τον Ανανία Αντιπάριο στη Λογική και το Δωρόθεο στο μάθημα της Φιλοσοφίας. Επίτροπος της Σχολής ήταν ο Μητροπολίτης Σερρών Ιωαννίκιος. Βλ. Α. Υψηλάντης, ό.π., υποσημ. 5, σ. 385.

²³ «...ευρέθησαν τη αληθεία όσον το κατ'εμέ, (γράφει ο Α. Υψηλάντης, ό.π., σ. 392) και δύο κονδύλια ψευδή, δια τε τα Γανόχωρα και δια το χάττι - χουμαγιούν». Ο Πατριάρχης Σεραφείμ, αφού απέδειξε στην Ιερά Σύνοδο του Πατριαρχείου πως ο κατατρεγμός του από τον Ιωαννίκιο τον Γ΄ στηρίζεται σε μια παλαιά τους διαμάχη (ο Σεραφείμ, ως Πατριάρχης, υποχρέωσε τον Ιωαννίκιο, που ήταν Μητροπολίτης Χαλκηδόνος, να πληρώσει στους δανειστές του 15 πονγκιά, περίπου 30.000 φράγκα, βλ. Α. Υψηλάντης, ό.π., σ. 379) πλήρωσε τριάντα πονγκιά (55-60.000 φράγκα), ως παράνομα κρατηθέντα από αυτόν από το ταμείο του πατριαρχείου και, αφού πήρε απόδειξη εξοφλητική, αναχώρησε για το Άγιο Όρος. Βλ. Α. Υψηλάντης, ό.π., σ. 397 και Κ. Σάθας, ό.π., υποσημ. 9, σ. 248.

²⁴ Χ. Προδρομίτης, *Προσκυνητάριον της εν Μακεδονία παρά τη πόλει Σερρών Σταυροπηγιακής ιεράς μονής του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου*, Λειψία 1903, σ. 47.

γίνονται σε αυτό έργο σημαντικά όπως π.χ. η κατασκευή το 1755 του υδραγωγείου της μονής, από το Σερραίο Χατζή Πέτκο Σπανδωνή Βασματζή²⁵.

Τον Ιανουάριο του 1764, η Ιερά Σύνοδος του Πατριαρχείου επί Σαμουήλ Α΄, με Πατριαρχικό και Συνοδικό γράμμα χορηγεί «...τω πρ. Κωνσταντινουπόλεως Σεραφείμ Β΄ ως διαμονήν την παρά τας Σέρρας ι. μονήν του Τίμιου Προδρόμου...».²⁶ Η απόφαση αυτή της Ιεράς Συνόδου στηρίχθηκε στη βούληση του πρώην πατριάρχου Σεραφείμ να περάσει «...το επίλοιπον της ζωής εν τινι τόπω ησυχαστικό και αταράχω μετά της καθηκούσης ψυχικής και σωματικής διαναπαύσεως τε και περιθάλψεως...».²⁷ Το Μοναστήρι του Τίμιου Προδρόμου, έκρινε η Ιερά Σύνοδος, ήταν «...πρόσφορον και αρμόδιον και ικανόν τη διαναπαύσει και περιθάλψει της αυτού παναγιότητος...»²⁸ και «... εφ' όρου ζωής αυτού...» του παραχωρήθηκε ως κατοικία. Ο πρώην Κωνσταντινουπόλεως Σεραφείμ είχε, με τη συνοδική αυτή απόφαση, «...υπό την τελείαν αυτού εξουσίαν και κυριότητα...» το ιερό καθίδρυμα, εντελλόταν δε να κυβερνά «...θεαρέστως κατά πληρεξούσιον δεσποτείαν και κυριότητα...»²⁹.

Η Συνοδική απόφαση απαγόρευε, στη λήψη των όποιων αποφάσεων του πρώην πατριάρχου, τη συμμετοχή του ηγουμένου και των ενασκουμένων στο μοναστήρι πατέρων. Η ίδια απόφαση όριζε ο ηγούμενος και οι πατέρες να υπόκεινται και να υποτάσσονται: «...ευπειθώς και κατά πάντα τη αυτού παναγιότητι και μηδέν ενεργείν άνευ αδείας και γνώμης της αυτού παναγιότητος... γινώσκειν τε την αυτού παναγιότητα δεσπότην και εξουσιαστήν τέλειον του αυτού μοναστηρίου...»³⁰.

Η απόλυτη αυτή εξουσία του Σεραφείμ στην Ιερά Μονή του Τιμίου Προδρόμου ολοκληρωνόταν, με την απαγόρευση στους κοσμικούς παράγοντες της κοινωνίας των Σερρών να συμμετέχουν στη διοίκηση του μοναστηριού ή να εκφράζουν γνώμη, εξασφαλιζόταν δε η εφαρμογή αυτής της αποφάσεως με βαρύτατα επιτίμια και κατάρεις.

Η πρακτική, με συνοδικές αποφάσεις να ορίζονται μοναστήρια του Αγίου Όρους για να εφησυχάζουν οι πρώην πατριάρχες, χωρίς όμως να διαταράσσεται η τάξη των μοναστηριών, ήταν κάτι το συνηθισμένο τα χρόνια της τουρκοκρατίας. Παραχώρηση όμως, όπως αυτή του μοναστηριού του Τιμίου Προδρόμου στον πρώην Πατριάρχη Σεραφείμ Β΄, αποτελεί μια από τις λίγες παρόμοιες πε-

²⁵ Οπ.π., σ. 48.

²⁶ Μητρ. Σαρδέων Γερμανός, ό.π., τεύχ. 7, σ. 241. Ο Μ. Γεδεών στους *Πατριαρχικούς Πίνακες*, Αθήνα 1996, σ. 542, υποστηρίζει, ακολουθώντας προφανώς τον Α. Υψηλάντη (όπ.π., υποσημ. 5, σ. 379), πως ο Σεραφείμ ο Β΄ έλαβε επί Πατριάρχου Σαμουήλ την άδεια να μένει το Θέρος στην Ιερά Μονή του Τιμίου Προδρόμου Σερρών.

²⁷ Μητρ. Σαρδέων Γερμανός, ό.π., σ. 241.

²⁸ Οπ.π.

²⁹ Οπ.π.

³⁰ Οπ.π.

ριπτώσεις στα χρονικά του Οικουμενικού Πατριαρχείου³¹, επαναφέροντας στην πράξη το θεσμό της χαριστικής (δωρεάς), που ίσχυε στο Βυζάντιο για τα μοναστήρια και τα κοινωφελή ιδρύματα από το 843 και ουδέποτε καταργήθηκε, αλλά μάλλον άλλαζε μορφές κατά διάφορες χρονικές περιόδους³².

Γιατί επιλέχθηκε το Μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου και κυρίως, γιατί παραχωρήθηκε ολοκληρωτικά στον πρώην Πατριάρχη Σεραφείμ; Η απάντηση βρίσκεται στα γεγονότα εκείνων των χρόνων, που διαμόρφωναν τις αποφάσεις του Πατριάρχου και της Ιεράς Συνόδου.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο γνώριζε την κακή οικονομική κατάσταση του μοναστηριού του Μενοικέως και, κυρίως, τους πνευματικούς κινδύνους που εγκυμονούσε το ιδιόρρυθμο σύστημα διοικήσεως, γιατί και οι συνοδικοί αρχιερείς «...στοχαζόμενοι και την μέλλουσαν επακολουθήσει ωφέλειαν τω ρηθέντι σεβασμίω μοναστηρίω εκ της εν αυτώ κατοικήσεως της αυτού παναγιότητος...»³³ παραχώρησαν το Μοναστήρι των Σερρών, κατά τον τρόπο που περιγράφεται στη Συνοδική απόφαση, στο φιλομόναχο πρώην Κωνσταντινουπόλεως Σεραφείμ Β΄.

Ο Σεραφείμ Β΄ περιγράφεται ως «...φίλαρχος και φιλοχρήματος...»³⁴, αδυναμίες που τελικά ώδιναν την έκπτωση του επιμελέστατου κηδεμόνα των εκκλησιών του Θεού από τον Οικουμενικό Θρόνο.

Το Πατριαρχείο εκτιμώντας τις σχέσεις που είχαν οι κάτοικοι της επαρχίας Φιλιππουπόλεως³⁵ με το Μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου, την εύρωστη οικονομική κατάσταση του πρώην Κωνσταντινουπόλεως, την ανάγκη οικονομι-

³¹ Το 1764 από τον Πατριάρχη Σαμουήλ τον Α΄ έγινε παραχώρηση Μοναστηριού προς τον πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ιωαννίκιο, με τους ίδιους σχεδόν όρους. Με Σιγίλλιο, η Ιερά Σύνοδος του Πατριαρχείου, παραχώρησε την Ιερά Μονή της Υπεραγίας Θεοτόκου της Χάλκης, στον πρώην διώκτη του Σεραφείμ, Ιωαννίκιο Γ΄ Καρατζά, ο οποίος, κατά τον Α. Ψηφιλάντη (όπ.π., υποσημ. 5, σ. 401), απαιτούσε να του δοθούν με όρους πλήρους κυριότητας, τα Μοναστήρια του Αγίου Γεωργίου της Χάλκης και του Σωτήρος Χριστού της νήσου Πρώτης. Βλ. Μητρ. Σαρδέων Γερμανός, όπ.π., τεύχ. 8, σ. 263.

³² Μετά το θρίαμβο της Ορθοδοξίας (11 Μαρτίου 843) η Εκκλησία αντιμετώπισε ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα. Είχε δεκάδες μοναστήρια και ευκτήριους οίκους, που δεν είχαν οικονομικούς πόρους και βρίσκονταν ένα βήμα πριν από το κλείσιμό τους. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος εφαρμόστηκε ο θεσμός της Χαριστικής ή Δωρεάς. Με βάση το θεσμό αυτό, ιδιώτες και κληρικοί, οικονομικά εύρωστοι, μπορούσαν να γίνουν κύριοι του συνόλου μιας ή και περισσότερων μοναστηριακών περιουσιών ουχί «επί σωματικό κέρδει αλλ' επί φιλοκαλία και καλλιέργια και ψυχική ωφέλεια». Βλ. Σωτ. Βαρναλίδης, *Ο Θεσμός της Χαριστικής (Δωρεάς) των Μοναστηριών εις τους Βυζαντινούς*, Θεσσαλονίκη 1985.

³³ Μητρ. Σαρδέων Γερμανός, όπ.π., τεύχ. 7, σ. 241.

³⁴ Κ. Σάθας, όπ.π., υποσημ. 9, σ. 233. Η φιλοχρηματία του Σεραφείμ είχε ως αποτέλεσμα τη συγκέντρωση απ' αυτόν ενός τεράστιου πλούτου.

³⁵ Χρ. Προδρομίτης, όπ.π., υποσημ. 24, σ. 47. Την επαρχία ποίμανε ως Μητροπολίτης ο Σεραφείμ από τις αρχές Οκτωβρίου του 1746.

κής υποστήριξης του μοναστηριού των Σερρών³⁶ και κυρίως, την απομάκρυνση του Σεραφείμ από κέντρα που βοηθούσαν στο στήσιμο μηχανορραφιών εναντίον του Πατριαρχείου, επέλεξε ως τόπο «*αναπαύσεως*» και εφησυχάσεως του πρώην πατριάρχου, το απομονωμένο Μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου. Προσδοκούσε η Ιερά Σύνοδος και ο Πατριάρχης Σαμουήλ ο Α΄ πως, η αγάπη του πρώην πατριάρχου Σεραφείμ προς τα ιερά σκηνώματα θα σταθεί οδηγός του ώστε να επιμεληθεί, να αυξήσει και να ενδυναμώσει: «...*πάση και παντοία ευπορία τε και περιποιήσει όσων χρήζει η αύξησις του ιερού τούτου μοναστηρίου <του Τιμίου Προδρόμου>...*»³⁷.

Από αυτήν την παραχώρηση, που ικανοποιούσε το «*φίλαρχο*» του πρώην Κωνσταντινουπόλεως, το Οικουμενικό Πατριαρχείο επεδίωκε: πρώτον «...*την τε ησυχίαν και διανάπαυσιν της αυτού παναγιότητος εν εφαρμόζοντι τόπω...*», δεύτερον, την «...*μέλλουσαν επακολουθήσαι εντεύθεν αύξησιν και ωφέλειαν και ευτυχίαν του αυτού μοναστηριού...*»³⁸ και τρίτο την εκκλησιαστική και πολιτική απομόνωση του πρώην πατριάρχου.

Ο πρώην Πατριάρχης Σεραφείμ Β΄, κατά τη μετάβασή του στο Άγιο Όρος την Άνοιξη του 1761, ήρθε σαν προσκυνητής στο ιερό καθίδρυμα του Τιμίου Προδρόμου Σερρών³⁹, έμεινε σε αυτό για μικρό χρονικό διάστημα και στη συνέχεια αναχώρησε για το αγιώνυμο Όρος. Είναι βέβαιο πως, ο πρώην Πατριάρχης Σεραφείμ, επέλεξε ως τόπο μόνιμης κατοικίας του στο Άγιο Όρος το Βατοπεδινό κελί του οσίου Αντωνίου του Μεγάλου, που ήταν χτισμένο στον τόπο που κάποτε ήταν η αρχαία μονή του Ξέστου⁴⁰. Το κελί αυτό, γνωστότερο και ως Σεράγιο, είναι κοντά στις Καρυές.

Ο Σεραφείμ Β΄ το 1768⁴¹ γκρέμισε το παλιό κελί και οικοδόμησε νέο δι-

³⁶ Το κείμενο συνοδικής απόφασεως, που υπογράφει ο Πατριάρχης Σεραφείμ το Φεβρουάριο του 1759 και αφορούσε το Σιναϊτικό ζήτημα στα Σέρρας, δείχνει πως γνώριζε καλά τα εκκλησιαστικά πράγματα της Μητροπόλεως Σερρών. Βλ. P. Odorico, *Mémoire d'une voix perdue, le Cartulaire de la métropole de Serrès, 17-19e siècles*, Paris 1994, σ. 111. Βλ. Π. Παπαγεωργίου, *Αι Σέρραι και τα προάστεια, τα περί τας Σέρρας και η μονή Ιωάννου του Προδρόμου*, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 31.

³⁷ Μητρ. Σαρδέων Γερμανός, όπ.π., τεύχ. 7, σ. 241.

³⁸ Όπ.π.

³⁹ Το χειμώνα του 1764 ο Πατριάρχης Σεραφείμ, μετά την αθώωσή του από τη Σύνοδο του Πατριαρχείου, για την κατηγορία των οικονομικών σκανδάλων που τον βάραινε, μεταβαίνοντας για δεύτερη φορά στον τόπο της εξορίας του πέρασε και προσκύνησε στο μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου Σερρών τα ιερά κειμήλιά του. Η παράδοση της παραμονής του Πατριάρχου Σεραφείμ στο μοναστήρι κατά το Θέρος, σώζεται από τον Χριστόφορο, όπ.π., σ. 36, σημ. γ΄ και εδραϊώνεται στα όσα παραδίδει στο έργο του ο Α. Υψηλάντης, όπ.π., υποσημ. 5, σ. 397.

⁴⁰ Γ. Σμυρνάκης, όπ.π. Υποσημ. 6, σ. 452. Πρβλ. Μ. Γεδεών, *Πατριαρχικά Εφημερίδες*, Αθήνα 1936, σ. 324.

⁴¹ Ο Μ. Γεδεών στο έργο του, *Ο Άθως*, Αθήνα 1990, σ. 168, κάνει λάθος στη χρονολογία έναρξης των εργασιών ανακαίνισης της σκήτης ορίζοντας το 1734 αντί του σωστού 1768. Το λάθος αυτό διορθώνει ο ίδιος στους *Πατριαρχικούς Πίνακες*, όπ.π., σ. 547, υποσημ. 7.

όροφο ναό⁴², αφιερωμένο στη μνήμη του Αγίου Ανδρέα του Πρωτοκλήτου⁴³, ξοδεύοντας τεράστια ποσά. Στο κελί του αγίου Ανδρέα ο Σεραφεΐμ έζησε έως και το 1770⁴⁴. Αυτή τη χρονιά, με κάθε μυστικότητα αναχώρησε από το Άγιο Όρος και πήγε στο Ρωσικό στόλο που ναυλοχούσε στην Παροναξία⁴⁵. Εκεί έγραψε μια φλογερή επιστολή-προκήρυξη προς τους Έλληνες της ενδοχώρας και των νησιών του Αιγαίου πελάγους, με την οποία τους καλούσε συμμαχώντας με τους Ρώσους, να επαναστατήσουν εναντίων των Τούρκων⁴⁶.

Το αποτέλεσμα της επαναστατικής αυτής πράξης του πρώην Πατριάρχου είχε ολέθριες επιπτώσεις για τα μοναστήρια του Αγίου Όρους⁴⁷, που υποχρεώθηκαν από τον Σουλτάνο Μουσταφά τον Γ΄ να πληρώσουν βαρύ-

⁴² Ο ναός που έκτισε ο Πατριάρχης Σεραφεΐμ είναι διώροφος. Στον επάνω όροφο υπάρχει η εκκλησία του Οσίου Αντωνίου του Μεγάλου ενώ στον κάτω βρίσκεται η εκκλησία του Αγίου Ανδρέα.

⁴³ Γέννημα της κακίας του Γεώργιου Σταυράκη, προς το πρόσωπο του Πατριάρχου Σεραφεΐμ, ήταν η κατασκευασμένη ψευδολογία, που έντεχνα διοχετεύθηκε το 1760 στο περιβάλλον του Σουλτάνου Μουσταφά Γ΄, για την ύπαρξη σχέσεως του Πατριάρχου με τον αρμοστή της Ρωσικής Αυτοκρατορίας στην Κωνσταντινούπολη. Η κατηγορία, από την οποία ως εκ θαύματος γλίτωσε ο Πατριάρχης, ψευδώς μαρτυρούσε πως, η πανηγυρική Θεία Λειτουργία στον πατριαρχικό ναό την ημέρα του Αγίου Ανδρέα έγινε προς τιμήν του Ρώσου επισήμου. Εμβόλιμα σημειώνεται πως, ο επαΐων στην μεσήλικα ιστορία της εκκλησίας μας αρχιμανδρίτης Ε. Βουλισμάς, όπ.π., υποσημ. 9, σ. 206, υποστηρίζει πως, η πατριαρχική Θεία Λειτουργία στις 30 Νοεμβρίου του 1759 στον πατριαρχικό ναό έλαβε έκτακτο πανηγυρικό χαρακτήρα ως συμπίπτουσα (η ημέρα της γιορτής του Πρωτοκλήτου Αγίου Ανδρέα) με την έναρξη των μαθημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής της Κωνσταντινούπολεως. Σε ανάμνηση της κατακρημνίσεως αυτής της σκευωρίας και της σωτηρίας του, ο Πατριάρχης Σεραφεΐμ τιμούσε ιδιαίτερα τον άγιο Ανδρέα. Βλ. Κ. Σάθας, όπ.π., υποσημ. 9, σ. 231.

⁴⁴ Αυτή τη χρονιά (1770) στο Άγιο Όρος εφησυχάζουν τρεις πρώην Πατριάρχες Κωνσταντινούπολεως. Ο Κύριλλος ο Ε΄, ο Σεραφεΐμ ο Β΄ και ο Σαμουήλ ο Α΄.

⁴⁵ Το Φεβρουάριο του 1770 μικρή ναυτική δύναμη των Ρώσων με τον Θεόδωρο Ορλώφ έφτασε στο λιμάνι Βιτύλου της Μάνης, δίνοντας το έναυσμα των επαναστατικών κινήσεων στη νότια Ελλάδα. Η επανάσταση, γνωστότερη και ως «Ορλωφικά», είχε προετοιμαστεί από πράκτορες του Αλεξίου Ορλώφ. Στις 5-7 Ιουλίου του 1770 ο Ρωσικός στόλος, στα στενά μεταξύ Χίου και Τσεσμέ, καταναυμάχησε και κατέστρεψε τον Τουρκικό στόλο. Κατά τον Μ. Γεδεών, *Πατριαρχικοί Πίνακες*, όπ. π., σ. 543 ο Πατριάρχης Σεραφεΐμ δραπέτευσε από το Άγιο Όρος το 1770, χρονιά που συντάξε και τις επαναστατικές του εγκυκλίους, ενώ το 1771 έφυγε για τη Ρωσία με το στόλο.

⁴⁶ Κ. Σάθας, όπ.π., υποσημ. 9, σ. 287. Για την πράξη του αυτή καθαιρέθηκε από τον Πατριάρχη Θεοδόσιο Χριστιανόπουλο (1769-1773).

⁴⁷ Όπ.π., σ. 289. Στις 27 Αυγούστου του 1771 αξιωματούχος της φρουράς του Σουλτάνου συνοδευόμενος από στρατιώτες πήγε στο Άγιο Όρος για να κατασχέσει την περιουσία του πρώην πατριάρχου, που έφυγε για την Παροναξία στα τέλη Ιουλίου ή στις αρχές Αυγούστου αυτής της χρονιάς. Από την κινητή ή ακίνητη περιουσία του πατριάρχου Σεραφεΐμ δεν βρέθηκε τίποτα εκτός από το «σπίτι το μεγάλο και τρανό και τρελλό» κατά τον Καισάριο Δαπόντε, που εκτιμήθηκε στα 11.000 γρόσια, τα οποία το Οικουμενικό Πατριαρχείο έδωσε στο Σουλτάνο και στη συνέχεια, το Φεβρουάριο της επόμενης χρονιάς, ζήτησε από τα Μοναστήρια του Αγίου Όρους. Βλ. Σ. Καδάς, «Χειρόγραφο με αυτόγραφες σημειώσεις του Καισαρίου Δαπόντε», *Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου Αφιέρωμα στον Εμμανουήλ Κριαρά*, , Θεσσαλονίκη 1988, σ. 202.

τατους φόρους για τη δραπέτευση του Σεραφείμ, ενώ, ο πρώην πατριάρχης, με Συνοδική απόφαση γυμνώθηκε από κάθε ιερατικό αξίωμα. Ο Πατριάρχης Σεραφείμ ακολούθησε το Ρωσικό στόλο και πήγε στην Πετρούπολη, όπου και έτυχε ιδιαίτερων τιμών από την αυτοκράτειρα Αικατερίνη την Β΄. Πέθανε στη Ρωσία μετά το 1782⁴⁸ και τάφηκε στην Ιερά Μονή της Μεταμορφώσεως του Χριστού, στην πόλη Ludhy της Ουκρανίας.

ΣΕΡΑΦΕΙΜ Β΄
1757 - 1761

⁴⁸ Ο Μ. Γεδεών στη μονογραφία του για τον Πατριάρχη Σεραφείμ “*Εκκλησιαστική Αλήθεια Κωνσταντινουπόλεως*”, έτος γ΄, Οκτώβριος 1882 - Σεπτέμβριος 1883, σ. 61 και στους *Πατριαρχικούς Πίνακες*, όπ.π., σ. 544 αναφέρει πως: «*Παρέτεινε ο Σεραφείμ ο Β΄ το ζην επέκεινα του 1776*». Ο Σαρδέων Γερμανός, όπ.π., σ. 207, αναφέρει πως ζούσε ο Πατριάρχης Σεραφείμ στη Ρωσία και μετά το 1782, ενώ ο Καισάριος Δαπόντε υποστηρίζει πως το μυστήριο της χειροτονίας του Ευγένιου Βούλγαρη, σε αρχιεπίσκοπο Σλαβινίου και Χερσώνος, τέλεσε ο πρώην πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Σεραφείμ Β΄.

*Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Γράμμα χορηγοῦν τῷ πρ. ΚΠό-
λεως Σεραφεΐμ Β΄ εἰς διαμονὴν τὴν παρὰ τὰς Σέρρας ἰ. μονὴν τοῦ
Τιμίου Προδρόμου ⁸⁴).*

† Σαμουὴλ ἐλέφ Θεοῦ κλπ.

Τὰ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς ἐπιδεύμενα τῶν πραγμάτων καὶ τούτων μάλιστα ὅσα εἰς ὑπεροχικὰ καὶ ἀξιωματικὰ ἀναφέρονται πρόσωπα, ὧν τὴν ἐπισύστασιν καὶ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι ἀνήκουσαν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν εἰς ἀναπαυστικωτέραν καὶ ἡσυχαστικωτέραν αὐτῶν διαγωγὴν, φροντίζειν διὰ παντὸς χρέος ἀπαραίτητον κεκτημένοι, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν ἀνάγκην συνήθειαν, παρὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλανθρωπίας καὶ εὐμενείας καὶ χάριτος εἰς τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι προσηγῶς καὶ φιλαδέλφως τοὺς ἐπιδεομένους τῆς τοιαύτης ἐν εἰρηνικῇ καταστάσει διαγωγῆς τε καὶ ἀναπαύσεως, ὧν τὰς τοιαύτας εὐλόγους αἰτήσεις ἀποδεχόμενοι μετὰ τῆς προσηκούσης ἀδελφικῆς ἀγάπης οὐ διαλείπομεν χορηγεῖν τὰς τῶν τοιούτων εὐλόγους αἰτήσεις τῇ ἀποστολικῇ εἰσηγήσει ἐπόμενοι, ὑποτιθεμένη « ἀντιλαμβάνεσθαι ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἡμᾶς προσελάβετο ». Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ παναγιώτατος πατριάρχης πρῶην Κωνσταντινουπόλεως κύριος κύρ Σεραφεΐμ, ὁ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν περιπόθητος, ἠβουλίσθη τῷ ἀπὸ τοῦδε, ἀθαιρέτῳ γνώμῃ καὶ ἰδιοθελεῖ προαιρέσει, ἀπαλλαγῆναι τῶν βιωτικῶν θορύβων καὶ ταραχῶν ἡσυχάσαι τε εἰς τὸ ἐξῆς καὶ διαπεράσαι τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐν τινὶ τόπῳ ἡσυχαστικῷ καὶ ἀταράχῳ μετὰ τῆς καθηκούσης ψυχικῆς καὶ σωματικῆς διαναπαύσεώς τε καὶ περιθάλψεως, καὶ τοιοῦτον τόπον ἐφαρμόζοντα τῷ σκοπῷ καὶ τῇ ἀναπαύσει τῆς αὐτοῦ παναγιότητος στοχασάμενοι καὶ εὐρόντες τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς

ἀγιοπάτρις μητροπόλεως Σερρών, κατὰ τὴν τοποθεσίαν ὀνομαζομένην Μνήχεια ὄρη κείμενον καὶ εὐρισκόμενον ἱερὸν καὶ σεβάσιμον σταυροπηγιακὸν μοναστήριον, τὸ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὡς ἐφαρμόζον τῇ αὐτοῦ διαναπαύσει, δεδώκαμεν καὶ ἐνεχειρίσαμεν αὐτὸ τῇ αὐτοῦ παναγιότητι εἰς κατοικίαν ἡσυχάζουσιν ἐφ' ὄρου ζωῆς αὐτοῦ. τὸ μὲν ὡς σταυροπήγιον διατελοῦν καὶ ὑποκείμενον τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγιοπάτριῳ πατριαρχικῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ καὶ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς πατριαρχικῆς ἀξίας καὶ ἐξουσίας καὶ πατριαρχικῆς κατοικίας δικαίως καὶ εὐλόγως ἀξιούμενον, τὸ δὲ ὡς πρόσφορον καὶ ἀρμόδιον καὶ ἱκανὸν τῇ διαναπαύσει καὶ περιθάλψει τῆς αὐτοῦ παναγιότητος καὶ πρὸς τούτοις στοχάζόμενοι καὶ τὴν μέλλουσαν ἐπακολουθήσαι ὀφέλειαν τῷ ρηθέντι σεβασμίῳ μοναστηρίῳ ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ κατοικήσεως τῆς αὐτοῦ παναγιότητος, ἐπειδὴ ἐλπίζομεν βεβαίως διὰ τὸν περὶ τὰ θεῖα ζήλων καὶ τὴν ἀγάπην καὶ εὐλάβειαν, ἣν ἔχει ἡ αὐτοῦ παναγιότης περὶ τὰ ἱερὰ τοῦ Θεοῦ σκηνώματα, ἐπιμεληθῆναι αὐτοῦ ἐπιμελῶς καὶ ἐπιπόνως, αὐξήσαι τε καὶ ἐνδυναμῶσαι αὐτὸ πάσῃ καὶ παντοίᾳ εὐπορίᾳ τε καὶ περιποίησει ὅσων χρῆζει ἢ αὐξήσει τοῦ ἱεροῦ τούτου μοναστηρίου, ὥστε γίνεσθαι καὶ ἐπακολουθεῖν ἐντεῦθεν δύο τινὰ ἀγαθὰ προσφιλῆ καὶ εὐάρεστα τῷ Θεῷ, τὴν τε ἡσυχίαν καὶ διανάπαυσιν τῆς αὐτοῦ παναγιότητος ἐν ἐφαρμόζοντι τόπῳ, ὡς σταυροπηγιακῷ ἡμῶν μοναστηρίῳ τυγχάνοντι καὶ πατριαρχικῆ ἀξία καὶ παρουσία καὶ κατοικήσει κοσμηθῆσαι καὶ σεμνύνεσθαι διαταχθέντι, καὶ τὴν μέλλουσαν ἐπακολουθήσαι ἐντεῦθεν αὐξήσιν καὶ ὀφέλειαν καὶ εὐτυχίαν τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου. Καὶ δὴ ἐπὶ πᾶσι τούτοις τοῖς εὐλόγοις δικαιοῦμασι συνοδικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς συνδιασκεψάμενοι καὶ εὐλογον καὶ δίκαιον εἶναι ἐπικρίναντες καὶ ψηφίσαντες, γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερέμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ διαληφθὲν ἱερὸν μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου τὸ κείμενον κατὰ τὰ Μνήχεια ὄρη, καθὼς συνοδικῆ διαγνώσει δεδώκαμεν αὐτὸ τῇ αὐτοῦ παναγιότητι ἐπὶ τὸ ἔχειν αὐτὸ ὑπὸ τὴν τελείαν αὐτοῦ ἐξουσίαν καὶ κυριότητα καὶ διοικονομεῖν καὶ διακυβερνᾶν αὐτὸ θεαρέστως κατὰ πληρεξούσιον δεσποτεῖαν καὶ κυριότητα, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὑπάρχει καὶ διατελεῖ ἀμεταθέτως ἀναφαίρετως τε καὶ ἀναποσπάστως ὑπὸ τὴν τελείαν ἐξουσίαν τῆς αὐτοῦ παναγιότητος ἐφ' ὄρου ζωῆς αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀνωτέρῳ ἐκτεθέντα τρόπον, μηδενὸς ἄλλου ἔργοντος τὸ παράπαν μετοχῆν τινα καὶ ἐξουσίαν, ἐπιστασίαν τε καὶ διοίκησιν ἐν αὐτῷ οὔτε τοῦ ἐν αὐτῷ ἡγουμενεύοντος, οὔτε τῶν λοιπῶν συνασκούμενων ἐν αὐτῷ πατέρων, ἀλλ' ὑπάρχει ὅλως διόλου ὑπὸ τὴν τελείαν ἐξουσίαν τῆς αὐτοῦ παναγιότητος· ὁ δὲ ἡγουμενεύων ἐν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ συνασκούμενοι πατέρες ὀφείλουσιν ὑποκείσθαι καὶ ὑποτάσσεσθαι εὐπειθῶς κατὰ πάντα τῇ αὐτοῦ παναγιότητι καὶ μηδὲν ἐνεργεῖν ἄνευ ἀδείας καὶ γνώμης τῆς αὐτοῦ παναγιότητος, γινώσκειν τε τὴν αὐτοῦ παναγιότητα δεσπότην καὶ ἐξουσιαστὴν τέλειον τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου. Ὅστις δὲ καὶ ὅποιος ἢ ἐκ τῶν πατέρων τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου ἢ ἄλλος τις ἐκ τῶν ἐξωθεν τολμήσει οἰψοδήτην ἐναντίος φανῆναι καὶ ἀπειθῆς τῇ αὐτοῦ παναγιότητι καὶ ἐνοργλήσει καὶ ἐπηρέασει καθ' οἰονδήτινα τρόπον τὴν αὐτοτελεῖ ἐξουσίαν καὶ δεσποτεῖαν ἐν τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ, συνοδικῆ διαγνώσει ἐπιδοθεῖσαν καὶ ἐπιβεβαιωθεῖσαν παρ' ἡμῶν, ὁ

τοιούτος τοῦ μὲν ἱερατικοῦ καταλόγου ὧν ἀργὸς ἔστω πάσης ἱεροπραξίας καὶ ἐστερημένοις παντός ἐκκλησιαστικοῦ εἰσοδήματος παρ' οὐδενὸς συμφορούμενος ἢ συλλειτουργούμενος ἢ ὡς ἱερεὺς τιμώμενος ἢ τὴν χεῖρα ἀσπαζόμενος ἢ εἰσόδημα ἐκκλησιαστικὸν πολὺ ἢ ὀλίγον παρεχόμενος, τῆς δὲ τῶν λαϊκῶν τάξεως ὑπάρχων ἀφωρισμένος εἴη ἀπὸ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ὑπόδικος καὶ ἔνοχος τοῦ πυρὸς τῆς γείνης. Ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτου ἔνδειξιν καὶ ὑγιανεῆ ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ πρῶτον ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα καὶ ἐπεδόθη τῇ αὐτοῦ παναγιότητι.

αψξδ', ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ, Ἰνδικτιῶνος ιβ'.

† Ὁ Καισαρείας *Παῖσιος*, † Ὁ Κυζίκου *Γεράσιμος*, † Ὁ Νικομηδείας *Νικηφόρος*, † Ὁ Νικαίας *Ἰερεμίας*, † Ὁ Χαλκηδόνος *Ἰωαννίκιος*, † Ὁ Δέρκων *Διονύσιος*, † Ὁ Τορνόβου *Παρθένιος*, † Ὁ Κρήτης *Γεράσιμος*, † Ὁ Φιλιππουπόλεως *Αὐξέντιος*, † Ὁ Μιτυλήνης *Ἄνθιμος*, † Ὁ Μελενίκου *Δαμασκηνός*, † Ὁ Θηβῶν *Ἄνθιμος*, † Ὁ Μεσημβρίας *Ἄνθιμος*, † Ὁ Δρύστρας *Βαρθολομαῖος*, † Ὁ Ξάνθης *Κύριλλος*, † Ὁ Χίου *Νικηφόρος*.